

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής υπ' αριθ. 59259/00

την οποία κατέθεσε ο **È È** και λοιποί
κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν στις 30 Απριλίου 2002 από τμήμα απαρτιζόμενο από τους εξής δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

G. BONELLO,

E. LEVITS,

S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

E. STEINER,

και από τον E. FRIBERGH, *Γραμματέα του Τμήματος,*

Έχον υπ' όψη την προρρηθείσα προσφυγή η οποία εισήχθη στις 11 Ιουλίου 2000 και πρωτοκολλήθηκε στις 25 Ιουλίου 2000,

Έχον υπ' όψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η εναγόμενη Κυβέρνηση και την αντίκρουση των προσφευγόντων,

Αφού διασκέφτηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Οι προσφεύγοντες, **È È** και **È È**,

είναι Έλληνες υπήκοοι, γεννήθηκαν το 1949 και 1984 αντίστοιχα και είναι κάτοικοι Θεσσαλονίκης. Εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τον Δικηγόρο Θεσσαλονίκης Κ. Μηλιόπουλο.

A. Οι συγκεκριμένες περιστάσεις

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, όπως εκτίθενται από τους διαδίκους, έχουν εν περιλήψει ως εξής:

Το 1953 και 1954, ο **È È**, πατέρας του πρώτου προσφεύγοντος και παππούς του δευτέρου, απέκτησε ένα οικόπεδο στην περιοχή Πανοράματος Θεσσαλονίκης. Το 1954, περιέφραξε την ιδιοκτησία του, ανοικοδόμησε μία μονοκατοικία και φύτεψε οπωροφόρα δένδρα.

Το 1991, μεταβίβασε στον πρώτο προσφεύγοντα την επικαρπία της μονοκατοικίας και στον δεύτερο την ψιλή κυριότητα.

Με την υπ' αριθ. 2193/1973 απόφαση, ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης κήρυξε αναδασωτέα τα περίξ της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων κτήματα του Δημοσίου. Το Δασαρχείο Θεσσαλονίκης οριοθέτησε τα δημόσια κτήματα ως προς το επίδικο οικόπεδο, θέτοντας επτά όρια.

Στις 29 Ιανουαρίου 1996, ο **È È** και ο δεύτερος προσφεύγων κάλεσαν την ως άνω υπηρεσία όπως επιβεβαιώσει ότι το οικόπεδό τους δεν αποτελούσε αντικείμενο οικονομικού ελέγχου, ώστε να πωλήσουν ένα τμήμα του.

Με την από 18 Ιουνίου 1996 και υπ' αριθ. 3547/1996 πράξη, ο Δασάρχης πληροφόρησε τους ενδιαφερομένους ότι από το τοπογραφικό σχεδιάγραμμα της περιοχής προέκυπτε ότι κατείχαν αναδασωτέα δημόσια δασική έκταση 2 530,50 τ.μ. Τους καλούσε να αποδώσουν την εν λόγω ιδιοκτησία εντός προθεσμίας είκοσι ημερών, άλλως θα τους επιβάλλονταν κυρώσεις. Η υπ' αριθ. 3547/1996 πράξη στηριζόταν στην από 28 Αυγούστου 1996 αναφορά του Δασαρχείου. Σύμφωνα με το πόρισμα αυτό, η επίδικη έκταση καλυπτόταν κατά 30%-50% από βελανιδιές, πριν εκχερσωθεί το 1971 από

ΤΟΝ **È È**.

Στις 30 Αυγούστου 1996, ο Δασάρχης εξέδωσε το υπ' αριθ. 4991/1/1996 πρωτόκολλο αποβολής και όρισε πρόστιμο 4 608 000 Δραχμών για παράνομη χρήση δημοσίου κτήματος επί είκοσι έξι έτη. Με την έκθεση αυτοψίας του Δασάρχη, η οποία προσαρτήθηκε στο πρωτόκολλο αποβολής, διαπιστωνόταν ότι η επίδικη έκθεση αποτελούσε τμήμα του δημοσίου δάσους "Πάρκο Θεσσαλονίκης", και το υπ' αριθ. 4113/14-9-1993 έγγραφο της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης κατέληγε ότι ο Γεώργιος Γεωργιάδης είχε καταπατήσει και διακατείχε παράνομα την εν λόγω έκταση.

Στις 21 Οκτωβρίου 1996, ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Νομού Κεντρικής Μακεδονίας διέταξε (απόφαση υπ' αριθ. 2339/1996) την κατεδάφιση κτιρίου εμβαδού 180 τ.μ. και τμήματος της περιφράξεως της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων μήκους 270 μέτρων.

Με τις υπ' αριθ. 784/1997 και 6047/1999 αποφάσεις, ο Δασάρχης επέβαλε στους ενδιαφερομένους πρόστιμο ύψους 43 080 000 Δραχμών επειδή ανοικοδόμησαν τα εν λόγω κτίρια εντός δασικής δημοσίας εκτάσεως και αρνήθηκαν να τα κατεδαφίσουν ή να αποδώσουν την έκταση αυτή στις αρχές ώστε να προβούν οι ίδιες στην κατεδάφιση, και τούτο παρά το γεγονός ότι το διοικητικό δικαστήριο

Θεσσαλονίκης είχε απορρίψει την προσφυγή των προσφευγόντων κατά της αποφάσεως περί κατεδάφισεως. Στις δύο αποφάσεις διευκρινιζόταν εξ άλλου ότι η υποχρέωση καταβολής του προστίμου θα έπαιε να ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία οι προσφεύγοντες απέδιδαν το εν λόγω τμήμα του οικοπέδου τους στις αρχές για τους σκοπούς της κατεδάφισεως.

1. Οι προσφυγές των προσφευγόντων κατά της αποφάσεως του Επιθεωρητού Δασών, με τις οποίες η επίδικη έκταση χαρακτηριζόταν δασική και αναδασωτέα.

Οι προσφεύγοντες προσέφυγαν ενώπιον της πρωτοβάθμιας Επιτροπής

- 4 -

επιλύσεως δασικών διαφορών. Αμφισβητούσαν τα πορίσματα της από 28 Αυγούστου 1996 εκθέσεως του Δασαρχείου, βασιζόμενοι στην ερμηνεία, από δύο εξουσιοδοτημένους από αυτούς εμπειρογνώμονες, των αεροφωτογραφιών της περιοχής, οι οποίες είχαν ληφθεί το 1945 και 1960. Με την υπ' αριθ. 7/1996 απόφαση, η εν λόγω Επιτροπή απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη, για τον λόγο ότι η προσβαλλόμενη πράξη αποτελούσε ένα απλό πληροφοριακό έγγραφο και όχι απόφαση περί χαρακτηρισμού της εκτάσεως. Η ίδια Επιτροπή, αποφαινόμενη κατ' έφεση, έκρινε ότι το επίδικο οικόπεδο αποτελούσε τμήμα της δασικής δημοσίας εκτάσεως, η οποία είχε κηρυχθεί αναδασωτέα με την από 9 Οκτωβρίου 1973 και υπ' αριθ. 2193 απόφαση του Νομάρχη Θεσσαλονίκης.

Με την από 29 Σεπτεμβρίου 1999 και υπ' αριθ. 2973/1999 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή των ενδιαφερομένων. Έκρινε ότι από τη δικογραφία και ειδικότερα από την ερμηνεία των αεροφωτογραφιών του 1945 και 1960 προέκυπτε ότι η επίδικη έκταση ήταν δασική από το 1945. Το 1960, η έκταση εμφανιζόταν ως αποψιλωμένη, αλλά η αποψίλωση αυτή δεν ηδύνατο να μεταβάλει τη δασική φύση αυτής. Η φύση αυτή επαρκούσε για να αιτιολογηθεί η νομιμότητα της προσβληθείσας πράξεως και η επίδικη έκταση ευρισκόταν εντός των ορίων εκείνης η οποία είχε κηρυχθεί αναδασωτέα με την από 9 Οκτωβρίου 1973 και υπ' αριθ. 2193/1973 απόφαση.

2. Οι προσφυγές των προσφευγόντων κατά της υπ' αριθ. 2339/1996 αποφάσεως, η οποία διέταξε την κατεδάφιση ορισμένων κτιρίων

Οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου Θεσσαλονίκης αίτηση ακυρώσεως της υπ' αριθ. 2339/1996 αποφάσεως. Στηρίζονταν στην ερμηνεία των αεροφωτογραφιών από δύο εμπειρογνώμονες και στο γεγονός ότι η υπ' αριθ. 2193/1973 απόφαση του Νομάρχη απέκλειε ρητώς την επίδικη έκταση. Επίσης, ισχυρίζονταν ότι τα κτίρια τα οποία έπρεπε

- 5 -

να κατεδαφιστούν, είχαν ανεγερθεί το 1954, πολύ πριν από την διάσσυσα την αναδάσωση απόφαση του 1973.

Με την από 31 Δεκεμβρίου 1996 απόφαση, ο πρόεδρος του διοικητικού δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση. Έκρινε ότι η από 28 Αυγούστου 1996 αναφορά του Δασαρχείου απεδείκνυε ότι η επίδικη έκταση ήταν δασική και ότι η ερμηνεία των αεροφωτογραφιών από τους εμπειρογνώμονες δεν αμφισβητούσε τη

διαπίστωση αυτή. Επίσης, η έκταση αυτή είχε κηρυχθεί αναδασωτέα τόσο με την υπ' αριθ. 2193/1973 απόφαση του Νομάρχη Θεσσαλονίκης όσο και με την υπ' αριθ. 50113/1935 απόφαση του Διοικητού Μακεδονίας.

Με την από 1^{ης} Φεβρουαρίου 1999 και υπ' αριθ. 347/1999 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή των προσφευγόντων, για τον λόγο ότι τόσο η προσβληθείσα πράξη όσο και η ως άνω απόφαση στηρίζονται στη διατάσσουσα την αναδάσωση απόφαση, την οποία οι προσφεύγοντες ουδέποτε αμφισβήτησαν. Έκρινε, περαιτέρω, ότι η διατάσσουσα την κατεδάφιση απόφαση στηριζόταν όχι μόνο στην περί αναδασώσεως απόφαση, αλλά και την από 17 Ιουνίου 1996 έκθεση του Δασαρχείου, η οποία αμφισβητούσε ότι ο Γεώργιος Γεωργιάδης είχε αναδασώσει την επίδικη έκταση, η οποία καλυπτόταν από βελανιδιές.

3. Η προσφυγή των προσφευγόντων κατά του πρωτοκόλλου αποβολής

Στις 24 Φεβρουαρίου 1997, το Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης απέρριψε την προσφυγή των προσφευγόντων κατά του πρωτοκόλλου αποβολής, για τον λόγο ότι υπήρχε αντίφαση μεταξύ της ερμηνείας των αεροφωτογραφιών και της καταθέσεως του Δασάρχη, ο οποίος κατέληξε ότι οι φωτογραφίες του 1945 απεδείκνυαν ότι 30%-50% της επίδικης εκτάσεως καλυπτόταν από βελανιδιές.

4. Η προσφυγή των προσφευγόντων κατά των υπ' αριθ. 784/1997 και 6047/1999 αποφάσεων επιβολής προστίμου

- 6 -

Οι προσφεύγοντες προσέφυγαν κατά των ως άνω αποφάσεων ενώπιον του δικαστηρίου Θεσσαλονίκης. Η διαδικασία εκκρεμεί ακόμα, αλλά τα ποσοστά επιτυχίας των προσφυγών αυτών είναι πολύ περιορισμένα λόγω της υπ' αριθ. 347/1999 αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας και του άρθρου 114 § 5 του Ν. 1892/1990, σύμφωνα με το οποίο "[τέτοιου είδους] προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη στο μέτρο που καλύπτεται από την απόφαση επί της προσφυγής κατά της αποφάσεως του νομάρχη, με την οποία διατάσσεται η κατεδάφιση".

B. Οικείο εσωτερικό δίκαιο και πρακτική

Τα οικεία άρθρα του Συντάγματος ορίζουν ότι:

Άρθρο 24 § 1

"Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και γενικά των δασικών εκτάσεων. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημοσίων δασών και των δημοσίων δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον."

Άρθρο 117 § 3

"Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποφιλώθηκαν ή αποφιλώνονται δεν αποβάλλουν για τον λόγο αυτό τον χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό."

Βάσει των άρθρων 24 § 1 και 117 § 3 του Συντάγματος, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι ο χαρακτηρισμός εκτάσεως, δημοσίας ή ιδιωτικής, ως δάσους ή δασικής από τον Επιθεωρητή Δασών συνεπάγεται πάγια

- 7 -

απαγόρευση μεταβολής της χρήσης της, απαγόρευση αποψιλώσεως και υποχρέωση αναδάσωσης, απαγόρευση ανοικοδομήσεως και υποχρέωση κατεδαφίσεως άνευ αποζημιώσεως οιοδήποτε ανεγερθείσας επί της εν λόγω εκτάσεως οικοδομής. Ειδικότερα, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε επίσης ότι η υποχρέωση προστασίας των δασών συνεπάγεται αποκατάσταση του δασικού χαρακτήρα των εκτάσεων οι οποίες έχουν αποψιλωθεί, όποια και αν ήταν η αιτία – φυσική ή οφειλόμενη σε ανθρώπινη παρέμβαση – της αποψιλώσεως αυτής και τούτο άνευ χρονικού περιορισμού.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας κήρυξε αντισυνταγματική την επιφύλαξη η οποία περιέχεται στο άρθρο 38 § 1 του Ν. 998/1979, σύμφωνα με την οποία έκταση, η οποία απώλεσε τα χαρακτηριστικά του δάσους πριν από τις 11 Ιουνίου 1975, θεωρείται ως αναδασωτέα έκταση μόνο αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί για άλλο σκοπό και κατά τρόπον ώστε να καθίσταται η μεταβολή της νέας διαθέσεως ιδιαιτέρως δυσχερής.

Ο Ν. 998/1979 περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων εισάγει ειδική διαδικασία για τον χαρακτηρισμό εκτάσεως ως δασικής με απόφαση του Δασάρχη, η οποία πρέπει να είναι “επαρκώς αιτιολογημένη, να αναφέρεται στην μορφολογία του εδάφους, στο είδος, στη σύσταση, στην έκταση και στα χαρακτηριστικά της χλωρίδας, στην ενδεχόμενη διάπλαση αυτής, καθώς και σε οιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο απαιτείται για τον χαρακτηρισμό της εκτάσεως” (άρθρο 14 § 2 του νόμου).

Η απόφαση του Δασάρχη, με την οποία χαρακτηρίζεται έκταση ως δασική, δύναται να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ενώπιόν του και, στη συνέχεια, ενώπιον της Επιτροπής επιλύσεως δασικών διαφορών, η οποία αποφαινεται σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, και εκδίδει αιτιολογημένη απόφαση (άρθρο 14 § 3 του νόμου). Η απόφαση της εν λόγω Επιτροπής δύναται να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

- 8 -

1. Επικαλούμενοι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ’ αριθ. 1, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της περιουσίας τους.
2. Επικαλούμενοι το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά τους σε δικαία δίκη.
3. Τέλος, οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η υιοθέτηση και η επικείμενη εκτέλεση της αποφάσεως περί κατεδαφίσεως, καθώς και η επιβολή του προστίμου, συνεπάγονται παραβίαση του άρθρου 7 § 1 της Συμβάσεως.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η απόφαση του Αναπληρωτού Διευθυντού του Νομού Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία διέταξε τους προσφεύγοντες να κατεδαφίσουν τα οικοδομήματα επί του επιδίκου οικοπέδου, συνεπάγεται αποστέρωση της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων. Επίσης, ο χαρακτηρισμός του οικοπέδου ως δασικής και αναδασωτέας δημοσίας εκτάσεως, από τον Δασάρχη, σε συνδυασμό με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο απέρριψε την αίτηση των προσφευγόντων κατά της αποφάσεως αυτής, αναλύεται σε ουσιαστική απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας τους και, στην καλύτερη περίπτωση, επιφέρει δραστικούς περιορισμούς στη χρήση αυτής. Καταγγέλλουν παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, το οποίο ορίζει ότι:

“Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίου ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.”

- 9 -

α) Πρώτον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν δύνανται να διατείνονται ότι είναι θύματα υπό την έννοια του άρθρου 34 της Συμβάσεως. Πράγματι, οι προσφεύγοντες περιορίζονται να ισχυρίζονται ότι είναι κύριοι της επιδίκου εκτάσεως αλλ' ουδόλως αποδεικνύουν την ιδιότητα αυτή. Όμως, οι εν λόγω έκταση ανήκει στο Δημόσιο και χαρακτηρίζεται ως δάσος.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι τυγχάνουν, ο πρώτος επικαρπωτής της εκτάσεως αυτής και ο δεύτερος φιλός κύριος αυτής, έτσι ώστε να δύνανται να διατείνονται ότι είναι θύματα.

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ανιών συγγενείς των προσφευγόντων είχε αποκτήσει ολόκληρο το οικόπεδο το 1953, και ότι το 1991 μεταβίβασε την επικαρπία της μονοκατοικίας και του οικοπέδου στον πρώτο προσφεύγοντα και την φιλή κυριότητα στον δεύτερο. Οι προσφεύγοντες ήταν επομένως έκτοτε νομείς καλή τη πίστει της επιδίκου εκτάσεως και δύνανται επομένως, για τις ανάγκες της παρούσας προσφυγής, να διατείνονται ότι είναι θύματα υπό την έννοια του άρθρου 34.

β) Δεύτερον, η Κυβέρνηση αναφέρεται στη μη εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Υποστηρίζει ότι η ελληνική έννομη τάξη προβλέπει ειδικά μέσα για την επίλυση των διαφορών σε θέματα ιδιοκτησιακού δικαιώματος. Ειδικότερα, τα άρθρα 1094 και επόμενα του Αστικού Κώδικα επιτρέπει σε όποιον διατείνεται ότι είναι κύριος πράγματος να ασκεί αγωγή προς αναγνώριση της ιδιότητος αυτής, απόδοση του πράγματος και καταβολή αποζημιώσεως για αποστέρωση της χρήσεως. Επίσης, το άρθρο 70 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπει την άσκηση αγωγής αναγνωριστικής δικαιώματος κυριότητος επί πράγματος. Όμως, οι προσφεύγοντες ουδέποτε άσκησαν κάποιο από αυτά τα μέσα ή κάποια από αυτές τις αγωγές. Οι προσφυγές τις οποίες εισήγαγαν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν ήταν κατάλληλες για να επιλυθεί το θέμα

- 10 -

του ιδιοκτησιακού δικαιώματος επί της επιδίκου εκτάσεως, διότι τα δικαστήρια αυτά δεν δύνανται να εκδίδουν αποφάσεις που να έχουν ισχύ δεδικασμένου επί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος αλλά μόνο επί του δασικού χαρακτήρα της εκτάσεως. Ομοίως, η προσφυγή κατά του πρωτοκόλλου αποβολής ενώπιον του ειρηνοδικείου, την οποία ήσκησαν οι προσφεύγοντες, δεν είναι η κατάλληλη, διότι αφορά μόνο την ισχύ της πράξεως αυτής, αφού το εν λόγω δικαστήριο είναι αναρμόδιο να κρίνει επί του καθεστώτος της επιδίκου ιδιοκτησίας.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι εξήντησαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα όσον αφορά τις σε βάρος τους πράξεις, ήτοι ο χαρακτηρισμός της επιδίκου εκτάσεως ως αναδασωτέας δασικής εκτάσεως, θέμα το οποίο επιλύθηκε με την υπ' αριθ. 2973/1999 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η υπ' αριθ. 2339/1996 απόφαση περί κατεδαφίσεως ορισμένων οικοδομημάτων, θέμα το οποίο επιλύθηκε με την υπ' αριθ. 347/1996 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, και οι αποφάσεις περί επιβολής προστίμου, κατά των οποίων προσφυγές άνευ πιθανότητας επιτυχίας εκκρεμούν ακόμα. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν περαιτέρω ότι οι προβλεπόμενες από τα άρθρα 70 Κ.Π.Δ. και 1094 και επ. Α.Κ. αγωγές δεν συνδέονται με τις καταγγελλόμενες παραβιάσεις, διότι ακόμα και αν οι προσφεύγοντες τις είχαν ασκήσει, δεν θα είχαν επιτύχει την απόδοση της επιδίκου εκτάσεως.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 35 της Συμβάσεως απαιτεί μόνο την εξάντληση ενδίκων μέσων προσίτων, πλήρων και σχετικών προς τις καταγγελλόμενες παραβιάσεις (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* [GC] n° 31107/96, CEDH 1999-II, § 47).

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες άσκησαν σειρά ενδίκων μέσων ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατά της αποφάσεως χαρακτηρισμού της επιδίκου εκτάσεως ως δασικής και των διαφορών

- 11 -

αποφάσεων οι οποίες τους υποχρέωναν να κατεδαφίσουν ορισμένα οικοδομήματα και να καταβάλουν ορισμένα πρόστιμα. Εν τούτοις, το Δικαστήριο επισημαίνει, προπάντων και κυρίως, ότι τόσο η υπ' αριθ. 3547/1996 πράξη του Δασάρχη όσο και το υπ' αριθ. 4991/1996 πρωτόκολλο αποβολής στηρίζονταν εξίσου και κυρίως στο γεγονός ότι η επιδίκη έκταση αποτελούσε τμήμα της δασικής δημοσίας εκτάσεως. Ειδικότερα, η έκθεση αυτοψίας, την οποία συνέταξε ο Δασάρχης και η οποία προσαρτήθηκε στο πρωτόκολλο αποβολής, διαπίστωνε ότι η επιδική έκταση αποτελούσε τμήμα του δημοσίου δάσους "Πάρκο Θεσσαλονίκης" και το υπ' αριθ. 4113/14-9-1993 έγγραφο της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης κατέληγε ότι ο Γεώργιος Γεωργιάδης είχε καταπατήσει την έκταση αυτή και την κατείχε παράνομα. Για το Δικαστήριο, η περίπτωση αυτή είναι άκρως σημαντική εν προκειμένω, διότι στην Ελλάδα υφίσταται διάκριση ανάμεσα σε δημόσιο δάσος και ιδιωτικό δάσος.

Όμως, στην παρούσα υπόθεση και ενώπιον του Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες δεν παραπονούνται για το γεγονός ότι οι αρχές χαρακτήρισαν δασική τμήμα της ιδιοκτησίας τους με όλους τους περιορισμούς της χρήσης που συνεπάγεται τέτοιου είδους χαρακτηρισμός. Διατείνονται ότι είναι κύριοι της εκτάσεως αυτής και παραπονούνται ότι στερήθηκαν καταχρηστικώς της ιδιοκτησίας τους, δηλαδή ότι ουσιαστικώς αποβλήθηκαν.

Εν τούτοις, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι επί του θέματος αυτού δεν έχουν αποφανθεί τα εθνικά δικαστήρια, ώστε να πληρούται η προϋπόθεση της εξάντλησεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Το Δικαστήριο επισημαίνει – όπως άλλωστε και η Κυβέρνηση – ότι ούτε τα διοικητικά δικαστήρια ούτε το Συμβούλιο της Επικρατείας, ενώπιον των οποίων προσέφυγαν οι προσφεύγοντες, δεν ηδύναντο εντός του πλαισίου των ενώπιόν τους διαδικασιών να εξετάσουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς της επιδίκου εκτάσεως.

Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι θα έπρεπε οι

προσφεύγοντες να είχαν ασκήσει μία από τις αγωγές οι οποίες προβλέπονται από τα άρθρα 70 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και 1094 και επόμενα του Αστικού Κώδικα.

Κατά συνέπεια, πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Συμβάσεως.

2. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται επίσης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής:

“Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δίκαιως (...) από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)”

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι το άρθρο 6 συνεπάγεται για το δικαστήριο την υποχρέωση να προβεί σε πραγματική εξέταση των μέσων, επιχειρημάτων και αποδείξεων εκ μέρους των διαδίκων. Το δικαίωμα υποβολής παρατηρήσεων, το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1, δύναται να θεωρείται ως πραγματικό μόνο αν οι παρατηρήσεις αυτές διερευνώνται πραγματικά, δηλαδή εξετάζονται δεόντως από το επιληφθέν της υποθέσεως δικαστήριο. Όμως, εν προκειμένω, ούτε το Δασαρχείο, ούτε η Επιτροπή επιλύσεως δασικών διαφορών, ούτε ο πρόεδρος του διοικητικού δικαστηρίου, ούτε, τέλος, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν έλαβαν υπ' όψη την ερμηνεία των αεροφωτογραφιών ή το τοπογραφικό διάγραμμα το οποίο προσαρτήθηκε στην υπ' αριθ. 2193/1973 απόφαση του Νομάρχη Θεσσαλονίκης, η οποία διέταξε την αναδάσωση της εφαπτομένης της εκτάσεως των προσφευγόντων δημοσίας εκτάσεως.

Το Δικαστήριο επενθυμίζει ότι ναι μεν η Σύμβαση εγγυάται στο άρθρο 6 αυτής το δικαίωμα σε δίκαια δίκη, όμως δεν ρυθμίζει τα της δυνατότητας αποδοχής ή μη των αποδείξεων ή της αξιολογήσεως αυτών, που είναι θέμα του εσωτερικού δικαίου και των εθνικών δικαστηρίων (*Garcia Ruiz κατά*

της Ισπανίας [GC] n° 30544/96, § 28, CEDH 1999-I).

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες έτυχαν του ευεργετήματος διαδικασίας αντιμωλία διαδίκων ενώπιον όλων των αρμοδίων δικαστηρίων. Είχαν τη δυνατότητα, στα διάφορα στάδια της εν λόγω διαδικασίας, να υποβάλουν τα επιχειρήματα τα οποία έκριναν κατάλληλα για την υπεράσπιση της υποθέσεώς τους, και κυρίως να στηριχθούν στην ερμηνεία των αεροφωτογραφιών, στην οποία προέβησαν οι εμπειρογνώμονες τους οποίους οι ίδιοι είχαν εξουσιοδοτήσει. Τα δικαστήρια αυτά εξήτασαν αυτό το αποδεικτικό στοιχείο. Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο πρόεδρος του διοικητικού δικαστηρίου, στην από 31 Δεκεμβρίου 1996 απόφασή του, έκρινε ότι η ερμηνεία ενός από τους δύο εμπειρογνώμονες δεν αρκούσε για να αμφισβητηθεί ο δασικός χαρακτήρας της επιδίκου επιφανείας.

Επομένως, οι προσφεύγοντες αβάσιμα υποστηρίζουν ότι δεν έτυχαν δίκαιας δίκης.

Συνεπώς, πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

3. Τέλος, οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν παραβίαση του άρθρου 7 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι:

“Ουδείς δύναται να καταδικασθεί δια πράξη ή παράλειψη η οποία, καθ’ ην στιγμή διεπράχθη, δεν αποτελεί αδίκημα συμφώνως προς το εθνικό ή διεθνές δίκαιο. Ούτε και επιβάλλεται βαρυτέρα ποινή από εκείνη η οποία επιβάλλετο κατά τη στιγμή της διαπράξεως του αδικήματος.”

Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι η υπ’ αριθ. 2339/1996 απόφαση, η οποία διέταξε την κατεδάφιση του οικοδομήματος εμβαδού 180 τ.μ. και τμήματος της περιφράξεως, που ανοικοδομήθηκαν το 1954, προέβη σε αναδρομική εφαρμογή του άρθρου 114 του Ν. 1892/1990. Το Συμβούλιο της Επικρατείας ενέκρινε παγίως την αναδρομική ισχύ της διατάξεως αυτής. Επίσης, η αυστηρότητα του μέτρου της κατεδαφίσεως, σε συνδυασμό με τις

- 14 -

σημαντικές αποζημιώσεις οι οποίες επεβλήθησαν στους προσφεύγοντες, συνιστούν “ποινή” υπό την έννοια του άρθρου 7.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το λεκτικό του άρθρου 7 § 1, δεύτερη φράση, αναφέρει ότι το σημείο εκκινήσεως οιασδήποτε εκτιμήσεως περί υπάρξεως ή μη ποινής έγκειται στο να καθοριστεί αν το εν λόγω μέτρο επιβάλλεται συνεπεία καταδίκης για αδίκημα. Άλλα στοιχεία δύναται να κριθούν σχετικά ως προς τούτο: το είδος και ο σκοπός του εν λόγω μέτρου, ο χαρακτηρισμός του στο πλαίσιο του εσωτερικού δικαίου, οι διαδικασίες οι οποίες συνδέονται με την υιοθέτηση και εκτέλεση αυτού, καθώς και η σοβαρότητα αυτού (απόφαση Welch κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, από 9 Φεβρουαρίου 1995, série A n° 307-A, § 28).

Εν προκειμένω, το Δικαστήριο επισημαίνει, κατ’ αρχάς, ότι η επιβολή των επιδικίων μέτρων ήταν ανεξάρτητη της προηγούμενης εκδόσεως καταδικαστικής αποφάσεως ποινικής φύσεως. Αφού διεπίστωσε, βάσει αναφοράς του Δασαρχείου, ότι οι προσφεύγοντες είχαν καταπατήσει τη δασική δημόσια έκταση, ο αναπληρωτής διευθυντής του νομού Κεντρικής Μακεδονίας τους διέταξε να κατεδαφίσουν τα οικοδομήματα τα οποία είχαν ανοικοδομήσει επί της επιδικίου εκτάσεως ή να αποδώσουν αυτό το τμήμα της ιδιοκτησίας τους στις αρχές ώστε να προβούν στην εν λόγω κατεδάφιση. Τα πρόστιμα, τα οποία επεβλήθησαν μεταγενέστερα, βασίζονταν στο γεγονός ότι οι προσφεύγοντες δεν συμμορφώθηκαν προς την ως άνω απόφαση του αναπληρωτού διευθυντού και τούτο, παρά το γεγονός ότι το διοικητικό δικαστήριο Θεσσαλονίκης είχε απορρίψει την προσφυγή των προσφευγόντων κατά της αποφάσεως αυτής. Περαιτέρω, η υποχρέωση καταβολής των προστίμων θα έπαυε να ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία οι προσφεύγοντες θα αποφάσιζαν να συμμορφωθούν προς την ως άνω απόφαση.

Επομένως, το Δικαστήριο κρίνει ότι καμία “ποινή” υπό την έννοια του

- 15 -

άρθρου 7 της Συμβάσεως δεν επεβλήθη στους προσφεύγοντες εν προκειμένω.

Κατά συνέπεια, πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Erik FRIBERGH

Γραμματέας

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 29-05-2002.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ